

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 8. märts 2023
(OR. en)

7022/23

ECOFIN 206
UEM 56

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	8. märts 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 141 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE Eelarvepoliitika suunised 2024. aastaks

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2023) 141 final.

Lisatud: COM(2023) 141 final

Brüssel, 8.3.2023
COM(2023) 141 final

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE

Eelarvepoliitika suunised 2024. aastaks

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE

Eelarvepoliitika suunised 2024. aastaks

1. Sissejuhatus

Euroopa majanduse seisund oli 2023. aasta alguses parem, kui sügisel prognoositi. Euroopa gaasivõrdlushind on langenud allapoole taset, mida täheldati enne Venemaa sissetungi Ukrainasse. Sellele on aidanud kaasa nõudluse piiramine ja pakkumise jätkuv mitmekesistamine. Ka tööturud on jätkuvalt hästi toiminud ning 2022. aasta detsembris oli töötuse määr ELis rekordiliselt madal. Inflatsiooni aeglustumine kolm kuud järjest osutab sellele, et haripunkt on möödas, samas kui alusinflatsioonisurve on endiselt tugev ja inflatsiooni kiirenemise risk püsib. Ka majandusosaldu on jätkuvalt paranenud, mis näitab, et ELi majandus ei pruugi 2023. aasta esimeses kvartalis kahaneda, hoides seega napilt ära varem prognoositud majanduslanguse.

Samal ajal seisab Euroopa majandus jätkuvalt silmitsi probleemide ja suure ebakindlusega. Inflatsioonisurve püüdes peaks jätkuma rahapoliitika karmistamine, mis pärsib nõudlust. Seega peaks majanduskasv jääma 2023. aastal tagasihoidlikuks, kuigi komisjoni 2023. aasta talveprognoosi kohaselt on selle aasta kasvuväljavaated paranenud. Praeguses geopoliitilises olukorras püsib suur ebakindlus.

2023.–2024. aastal peaks eelarvepoliitika eesmärk olema tagada võla jätkusuutlikkus keskpikas perspektiivis ja suurendada kestlikul viisil potentsiaalset majanduskasvu. Eelarvemeetmed on leevendanud energiakriisi mõju ettevõtjatele ja tarbijatele. Samas ei ole laiapõhjalised fiskaalstiimulid kogunõudluse toetamiseks põhjendatud ning kulukad toetusmeetmed ei saa lõputult jätkuda. Nüüd tuleb keskenduda riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tugevdamisele eelarve järkjärgulise konsolideerimise kaudu ning vajaduse korral võtta sihipäraseid eelarvemeetmeid, millega toetatakse neid kodumajapidamisi ja ettevõtteid, keda kõrged energiahinnad mõjutavad kõige enam. Konservatiivne eelarvepoliitika aitab tagada Euroopa majanduse stabiilsuse ja hõlbustab kiire inflatsiooni tingimustes rahapoliitika tulemuslikku ülekandumist, edendades potentsiaalset majanduskasvu.

Käesolevas teatises esitatakse liikmesriikidele suunised eelarvepoliitika elluviimiseks ja koordineerimiseks, võttes arvesse riigi rahanduse ja majanduse ees seisvaid väljakutseid ning arutelusid tulevase majanduse juhtimise raamistiku üle. Komisjoni 9. novembri 2022. aasta teatises ELi majanduse juhtimise raamistiku reformi suuniste kohta (edaspidi „reformisuunised“) on märgitud, et komisjon esitab liikmesriikidele 2023. aasta esimeses kvartalis eelarvesuunised 2024. aastaks.⁽¹⁾ ELi eelarveraamistik on praegu üleminekuetapis. Tunnistades, et raamistiku teatavad valdkonnad vajavad parandamist, käivitati 2020. aasta veebruaris majanduse juhtimise läbivaatamine. Tagasipöördumine

⁽¹⁾ Euroopa Komisjon, 9. november 2022, „[Teatis ELi majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniste kohta](#)“, COM(2022) 583 final.

üksnes kehtiva õigusraamistiku eeskirjade rakendamise juurde ignoreeriks ka uut pandeemiajärgset olukorda. Kuna majanduse juhtimise käimasoleva läbivaatamise tulemustel põhinev uus õigusraamistik ei ole veel paigas, kohaldatakse jätkuvalt kehtivat õigusraamistikku. Samal ajal võiks 2023. aasta kevadel algavasse eelarvejärelevalve tsüklisse lisada mõned komisjoni reformisuuniste elemendid, et võimaldada sujuvat üleminekut tulevastele ELi eelarve-eeskirjadele ja võtta arvesse praeguseid probleeme. Seepärast kajastavad käesolevad suunised üldist majandusolukorda ja iga liikmesriigi konkreetset olukorda, nagu on märgitud komisjoni 9. novembri 2022. aasta teatistes, ning komisjoni reformisuuniste elemente, mis on kooskõlas kehtiva õigusraamistiku eesmärkidega. Esmatähtis on jõuda tulevases majanduse juhtimise raamistikus kokkuleppele võimalikult kiiresti, et kehtestada ELi eelarve-eeskirjad, milles võetakse täielikult arvesse uut pandeemiajärgset olukorda.

Suuniste eesmärk on anda liikmesriikidele teavet stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamiseks. Lisaks esitatakse kevadel 2024. aastaks riigipõhised eelarvesoovitused, millest juhindutakse samuti sügisel eelarvekavade koostamisel ja hindamisel.

Teatise ülejäänud osa koosneb kuuest punktist. Punktis 2 antakse ülevaade käesoleva ja järgmise aasta majandusväljavaadetest, mis põhinevad komisjoni 2023. aasta talveprognoosil. Punktis 3 esitatakse ülevaade majanduse juhtimise raamistiku käimasoleva läbivaatamise hetkeseisust. Punktis 4 käsitletakse eelarvepoliitika meetmeid energiakriisile reageerimiseks. Punktis 5 hinnatakse üldise vabastusklausli kohaldamise lõpetamise mõju eelarvesuunistele 2024. aastal. Punktis 6 käsitletakse ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse algatamist. Punktis 7 kirjeldatakse edasisi samme.

2. Majanduse olukord ja väljavaated

Komisjoni 2023. aasta talveprognoosi kohaselt on 2023. aasta kasvuväljavaated paranenud. Energiakriis ja sellest tulenev kaubanduskahju on mõjutanud tootmist ja vähendanud kodumajapidamiste ostujõudu, õõnestades majandusosaldust. Kodumajapidamised ja ettevõtted on siiski osutunud märkimisväärselt vastupidavaks ning inflatsioon näib olevat haripunkti seljataha jätnud, mis peaks võimaldama majanduskasvul kevadel kiireneeda. Tööturg jääb hoolimata keerulisest keskkonnast eeldatavasti tugevaks, kuigi inflatsioon ületab jätkuvalt palgakasvu ja pärsib tarbimist. Taaste- ja vastupidavusrahastu ning ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamise kaudu rahastatavad kulutused peaksid jätkuvalt suurenema, mis toetab avaliku sektori investeeringuid. Pärast üldist stagnatsiooni 2022. aasta viimases kvartalis prognoositakse nüüd SKP languse asemel selle reaalkasvuks 2023. aastal ELis 0,8 %, samas kui inflatsioon peaks olema 6,4 %. 2024. aastal peaks ELi SKP kasv jõudma 1,6 %ni ja inflatsioon aeglustuma 2,8 %ni. Lühiajalist perspektiivi iseloomustav aeglane majanduskasv koos kiire inflatsiooniga nõuab ELi ja euroala eelarvepoliitika tugevat koordineerimist, mis põhineb selgetel suunistel, mille järgimist saab kontrollida läbipaistval viisil. See aitab tagada ka sidusa poliitikameetmete kombinatsiooni.

Euroopa majandusväljavaatega seotud ebakindlus on endiselt suur, kuigi majanduskasvu mõjutavad riskid on üldiselt tasakaalus. Kasvuväljavaadete puhul ei ole

negatiivsed riskid enam ülekaalus. Sisenõudlus võib osutada prognoositust tugevamaks, eriti kui gaasi hulgihindade hiljutine langus kandub rohkem üle tarbijatele, ning kuigi gaasinappuse oht on endiselt märkimisväärne, näib see olevat vähem tõsine kui varem. Sellest hoolimata võib kõrgete intressimääradega kohanemine osutada keeruliseks ja ebakindlus on endiselt suur, pidades silmas Venemaa jätkuvat sõda Ukraina vastu. Inflatsiooni kiirenemise risk on suures osas seotud suundumustega energiaturgudel, mistõttu peame jääma valvsaks energiahindade edasise arengu suhtes. Eriti suur on risk inflatsiooni kiirenemiseks 2024. aastal, kuna palgakasv võib püsida pikka aega keskmisest kõrgemal tasemel.

Keskpikas perspektiivis Euroopa majanduse ees seisvad probleemid ei ole kadunud. Majandusprobleemid, mis ilmsid juba enne pandeemiat, sealhulgas vajadus tugevdada potentsiaalset majanduskasvu, kiirendada õiglasel viisil kaksiküleminekut ja suurendada vastupidavust ning demograafiline areng, seavad riigi rahanduse keskpikas perspektiivis surve alla. Need probleemid on näidanud, kui oluline on sotsiaalne ühtekuuluvus ja vastupidavus, nagu on eesmärgiks seatud ka Euroopa sotsiaalõiguste sambas. Sellega seoses peaks eelarvepoliitika olema suunatud võla jätkusuutlikkuse säilitamisele ja kasvupotentsiaali suurendamisele kestlikul ja kaasaval viisil, mis hõlbustab ka rahapoliitika elluviimist. Selleks et säilitada avaliku sektori investeeringute kõrge tase ja langetada samal ajal püsivalt võla suhet SKPsse, tuleb seada esikohale teatavad kulutused ja luua eelarvepuhvid. Pikemas perspektiivis vaadatuna on viimast kümnendit iseloomustanud suured šokid, eelkõige majandus- ja finantskriis, COVID-19 kriis, Venemaa sissetung Ukrainasse ning sellele järgnenud energiakriis ja inflatsiooni kiirenemine. See ebakindlus tähendab, et eelarvepoliitika peab edaspidi jääma paindlikuks.

3. Majanduse juhtimise raamistiku läbivaatamise hetkeseis

Pärast põhjalikku konsulteerimist avaldas komisjon 2022. aasta novembris oma suunised majanduse juhtimise raamistiku reformimiseks. Reformisuunised tuginevad komisjoni kogemustele ja analüüsile raamistiku rakendamise kohta enne pandeemiat ning õppetundidele, mis saadi ELi reageerimisest pandeemiale. Samuti võetakse arvesse 2021. aasta oktoobris uuesti algatatud avaliku konsultatsiooni tulemusi. Konsultatsioonis osalesid mitmesugused sidusrühmad, muu hulgas liikmesriigid, muud ELi institutsioonid, sotsiaalpartnerid, kodanikud ja akadeemilised ringkonnad. Läbivaadatud raamistikuga on kavas tugevdada võla jätkusuutlikkust ja vähendada kõrget valitsemissektori võla suhet, edendades samal ajal kestlikku ja kaasavat majanduskasvu kõigis liikmesriikides. Ettepaneku peamised eesmärgid on parandada riikide isevastutust, lihtsustada raamistikku ja keskenduda rohkem keskpikale perioodile, tagades samal ajal tugevama ja ühtsema nõuete täitmise. Läbivaadatud raamistiku nurgakiviks on keskpika perioodi eelarve- ja struktuurimeetmete kavad, milles on ühendatud eelarve-, reformi- ja investeerimiseesmärgid. See annab liikmesriikidele suurema manööverdamisruumi eelarve kohandamise kava kehtestamisel ühise ELi raamistiku raames, mis käiks käsikäes tugevama nõuete täitmise tagamisega.

Arutelud läbivaadatava eelarveraamistiku üle edenevad. Ettepaneku fiskaalaspekte on arutatud majandus- ja rahanduskomitees, samuti ministrite tasandil majandus- ja rahandusküsimuste nõukogus ning konkreetselt euroalaga seotud küsimusi eurorühmas.

Komisjon on arutanud oma suuniseid ka Euroopa Parlamendi, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, Euroopa Regioonide Komitee ja teiste sidusrühmadega. Aruteludel keskenduti mitmesugustele küsimustele. Nende hulka kuuluvad liikmesriikide eelarvenõuete diferentseerimine võlaprobleemide hindamise alusel (kasutades komisjoni võla jätkusuutlikkuse analüüsi); keskendumine keskpikale ja pikaajalisele perioodile seeläbi, et liikmesriigid kohustuvad järgima komisjoni suunistele tuginevaid riigipõhiseid keskpika perioodi eelarve- ja struktuurimeetmete kavasad; kõnealuste kavade hindamine ja seire; vajadus säilitada puudujäägipõhine ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus, tugevdades samal ajal võlapõhist ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust; tõhusate järelevalve- ja nõuete täitmise tagamise vahendite, sealhulgas kontrollikonto, väiksemate, kuid usaldusväärsemate finantssanktsioonide ning mainesanktsioonide kasutamine; sõltumatute eelarveasutuste roll; ning investeringute ja reformide roll kohandamiskavade pikendamisel ning uus vahend nende kohustuste täitmise tagamiseks.

Mitmes põhiküsimuses on seisukohad lähenemas, samas kui teisi küsimusi tuleb veel täpsustada. Ollakse üksmeel, et aluslepingute protokollis nr 12 sätestatud kontrollväärtused 3 % ja 60 % SKPst peaksid jääma samaks. Seisukohad lähenevad mitmes küsimuses: kavandatud keskpika perioodi lähenemisviis, mille puhul säilitatakse samal ajal iga-aastane järelevalve, on asjakohane, et tagada kõrge võla suhte püsiv vähenemine, ning liikmesriikide koostatud keskpika perioodi eelarve- struktuurimeetmete kavad on läbivaadatud raamistiku nurgakivi; vaja on suuremaid investeerimis- ja reformistiimuleid, mille puhul võetakse arvesse õppetunde üleilmse finantskriisi mõjust investeringutele ning rohe- ja digipöördeks vajalikke märkimisväärseid investeerimisvajadusi; tuleb tulemuslikumalt tagada eeskirjade täitmine, sealhulgas säilitada rahalised karistused, kuid vähendada nende suurust, suurendades samal ajal nende mõju mainele; puudujäägipõhise ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse algatamist ja lõpetamist käsitlevaid eeskirju ei muudeta, samas kui võlapõhist ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust tuleks tugevdada; järgitakse riikliku isevastutuse ja võrdse kohtlemise peamisi põhimõtteid ning eelarve kohandamist on vaja asjakohaselt diferentseerida. Täiendavalt tuleb arutada nende põhimõtete rakendamise üle.

Komisjon kavatseb pärast 2023. aasta märtsis toimuvat majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu ning Euroopa Ülemkogu kohtumist esitada seadusandlikud ettepanekud, mille eesmärk on jõuda kokkuleppele tulevase majanduse juhtimise raamistiku põhielementides.

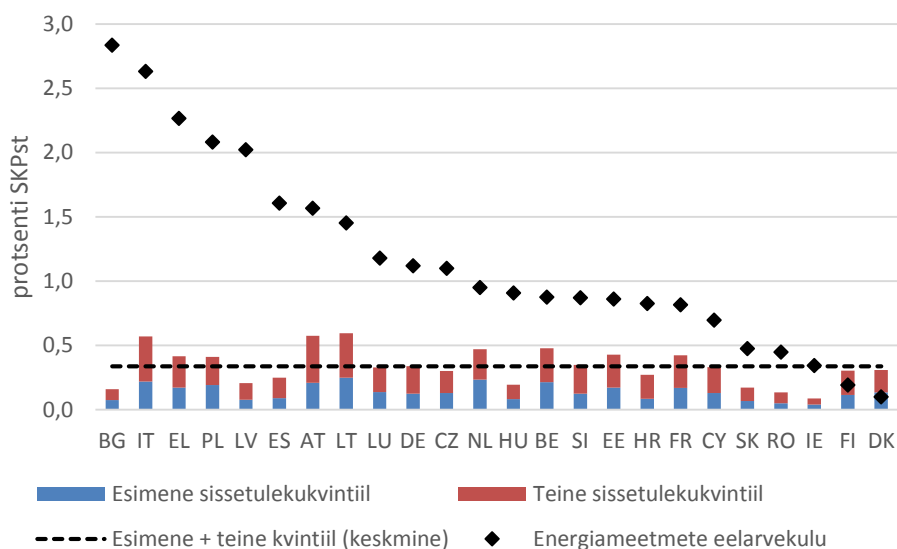
4. Eelarvepoliitika reageerimine energiakriisile

Energiahindade tõusu leevendamiseks rakendasid liikmesriigid eelarvepoliitika meetmeid, millega kaasnevad märkimisväärsed eelarvekulud. Need meetmed leevendasid energiahindade, eelkõige gaasi- ja elektrihindade järsu tõusu sotsiaalset ja majanduslikku mõju kodumajapidamistele ja ettevõtetele. Komisjoni 2022. aasta sügisprognoosi kohaselt oli nende meetmete netokulu 2022. aastal 1,2 % ELi SKPst. Sügisel kasutada olnud teabe põhjal peaks energiameetmete netokulu vähenema 2023. aastal 0,9 %-le ELi SKPst. Selleks peavad liimesriigid siiski järk-järgult kaotama enamiku toetusmeetmeid. Mõnes riigis on meetmete

järkjärguline kaotamine käimas, samas kui teistes liikmesriikides on alates sügisest mõnda kehtivat meetet pikendanud või võetud uusi meetmeid. Kehtivate energiameetmete pikendamine 2023. aasta lõpuni tooks kaasa asjaomaste eelarvekulude olulise suurenemise.

Energihindade väljavaated on paranenud. Alates 2023. aasta jaanuarist on gaasi hulgihinnad Euroopas langenud tagasi sõjajärgsele tasemele, kuid on siiski üle kolme korra kõrgemad kui 2019. aastal. Kuna hulgihindade edasikandumine tarbijahindadesse on gaasi ja elektri puhul tavaliselt aeglasem kui kütuste puhul, ei kajastu gaasi ja elektri hulgihindade hiljutise järsu languse mõju veel jaehindades. Sisenõudlus võib osutada prognoositust tugevamaks, kui gaasi hulgihindade hiljutine langus kandub rohkem edasi tarbijahindadele. Samal ajal olid gaasihinnad 2023. aastal erakordselt volatiilsed ja hiljutise langustrendi pöördumist enne järgmist talve ei saa välistada.

Joonis 1. Energiameetmete eelarvekulud on ületatud vähekaitsitud leibkondade energiakulutuste suurenemise

Märkus: Joonisel on näidatud väiksema sissetulekuga leibkondade energiakulutuste hinnanguline suurenemine (eluruumide küte ja transpordikütus) võrreldes energiameetmete eelarvekuludega 2022. aastal, millest on maha arvatud ootamatu kasumi maksudest ja lõivudest saadav tulu. Portugal ja Rootsi on andmete piiratud kättesaadavuse tõttu välja jäetud. Malta on välja väetud, sest inflatsiooni (THHI) energiakomponendi puhul ei ole olnud hinnatõusu.

Allikas: komisjoni talitused

Nüüd tuleks keskenduda selliste riiklike eelarvemeetmete järkjärgulisele kaotamisele, mis on kehtestatud kodumajapidamiste ja ettevõtete kaitsmiseks energiahinnašoki eest.

Liikmesriigid peaksid järk-järgult kaotama energiatoetusmeetmeid, alustades kõige vähem suunatud meetmetest. Kui uue energiasurve tõttu on vaja toetusmeetmeid pikendada, peaksid liikmesriigid oma meetmeid varasemast palju paremini suunama, hoiduma üldisest toetusest ja kaitsma ainult neid, kes seda vajavad, nimelt haavatavaid kodumajapidamisi ja ettevõtteid. See piirab eelarvekuluseid, kuid mis veelgi olulisem, tagab ka stiimulid energiatarbimise piiramiseks ja energiatõhususe suurendamiseks. 2022. aastal läks üle 70 % energiatoetusele

eraldatud summadest meetmetele, mis ei olnud piisavalt suunatud kõige haavatavamatele kodumajapidamistele ja ettevõtetele.⁽²⁾ Lisaks on kaks kolmandikku meetmetest moonutanud hinnasignaali ning võivad olla vähendanud stiimuleid piirata energiatarbimist ja suurendada energiatõhusust. Meetmete ülesehitus on siiski aja jooksul paranenud tänu kogemustele, mis on saadud alates esmasest kiirest reageerimisest energiahindade järsule tõusule.

Energiakriisi püsiv lahendus on vähendada sõltuvust imporditavatest fossiilkütustest. Sellega seoses tuleks keskenduda reformide ja investeeringute õigeaegsele rakendamisele, et suurendada energiatõhusust, mitmekesistada energiavarustust ja kiirendada taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, nagu on kirjeldatud taaste- ja vastupidavusraha raamistikus. Neid reforme ja investeeringuid tuleks kava „REPowerEU“ raames veelgi hoogustada.⁽³⁾ Ka roheline kokkuleppe tööstuskava aitab suurendada Euroopa kliimanetraalse töötleva tööstuse konkurentsivõimet ja toetab kiiret üleminekut kliimanetraalsusele, sealhulgas meie energiasüsteemide ümberkujundamise kaudu.⁽⁴⁾

5. Üldise vabastusklausli kohaldamise lõpetamine: mõju eelarvesuunistele

Stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamine lõpetatakse 2023. aasta lõpus. Komisjoni 2022. aasta mai teatises 2022. aasta Euroopa poolaasta kohta märgiti, et tingimused üldise vabastusklausli kohaldamise lõpetamiseks loetakse täidetuks alates 2024. aastast.^(5, 6) 2022. aasta novembris avaldatud iga-aastases kestliku majanduskasvu analüüsis kinnitati seda hinnangut ja märgiti, et Euroopa majandus on tõsisest majanduslangusest väljunud.⁽⁷⁾ Majandus on taastunud pandeemiaeelsest tasemest kõrgemale tasemele ja tulnud läbi Venemaa Ukraina-vastases agressioonist tingitud energiahinnašoki ägedast faasist, kuigi ebakindlus on endiselt suur.

Seoses üldise vabastusklausli kohaldamise lõpetamisega alates 2024. aastast ja vajadusega konservatiivse eelarvepoliitika järele tuleb paika panna peamised põhimõtted, millest liikmesriigid saaksid stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisel juhinduda. Kuna üldise vabastusklausli kohaldamise aeg hakkab lõppema,

⁽²⁾ Komisjon kasutab energiaga seotud eelarvemeetmete kvaliteedi hindamiseks järgmisi kriteeriume. Meetmed peaksid olema eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega, suunatud kõige haavatavamatele, säilitama hinnasignaali (st soodustama energiatarbimise vähendamist või parandama energiatõhusust) ning olema hõlpsasti rakendatavad kõigis liikmesriikides ilma liigse halduskoormuseta. Euroopa Komisjon, „[Teatis 2023. aasta eelarvekavade kohta: üldhinnang](#)“, COM(2022) 900 final, 22. november 2022.

⁽³⁾ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1).

⁽⁴⁾ Vt Euroopa Komisjoni 1. veebruari 2023. aasta teatis „[Rohelise kokkuleppe tööstuskava kliimanetraalsuse ajastuks](#)“, COM(2023) 62 final.

⁽⁵⁾ Euroopa Komisjon „[2022. aasta Euroopa poolaasta kevadpakett](#)“, COM(2022) 600 final, 23. mai 2022.

⁽⁶⁾ ELi eelarve-eeskirjade erisätetega võimaldatakse kõigil liikmesriikidel tavanõuetest kooskõlastatult, korrapäraselt ja ajutiselt kõrvale kalduda üleüldises kriisiolukorras, mis on tingitud tõsisest majandussurutisest euroalal või ELis tervikuna (vt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõige 1, artikli 6 lõige 3, artikli 9 lõige 1 ja artikli 10 lõige 3 ning määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 3 lõige 5 ja artikli 5 lõige 2).

⁽⁷⁾ Euroopa Komisjon (2022), „[2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüs](#)“, COM(2022) 780 final, 22. november 2022.

tuleks liikmesriikidele vajaliku selguse tagamiseks hakata taas esitama kvantitatiivselt sõnastatud diferentseeritud riigipõhiseid soovitusi ning kvalitatiivseid suuniseid investeerimis- ja energiameetmete kohta. Samal ajal ei oleks väga ebakindlat majandusolukorda arvestades asjakohane pöörduda kuni uue eelarveraamistiku käivitumiseni tagasi kohandamisnõuete maatriksi juurde, mida kasutati stabiilsuse ja kasvu pakti ennetusliku osa raames aastatel 2015–2020. ⁽⁸⁾

Eelarvejärelevalve tsüklil peaks kajastama komisjoni reformisuuniste vaimu. Kuna arutelu majanduse juhtimise raamistiku reformi üle on veel käimas, kohaldatakse jätkuvalt kehtivat õigusraamistikku. Komisjon ei tee ettepanekut minna 2024. aastal üle uuele eelarvejärelevalve süsteemile. Selleks et võimaldada sujuvat üleminekut ELi tulevastele eelarve-eeskirjadele ja võtta arvesse pandemiajärgset olukorda, võiks 2023. aasta kevadel algavasse eelarvejärelevalve tsüklisse kaasata mõned komisjoni reformisuuniste elemendid. Seepärast kutsutakse liikmesriike komisjoni reformisuuniste vaimus üles esitama stabiilsus- ja lähenemisprogrammid, mis sisaldavad keskpika perioodi eelarve- ja struktuurimeetmete kavasisid. Lisaks on komisjon valmis esitama 2024. aasta riigipõhised eelarvesoovitused, sealhulgas kvantitatiivse nõude ning kvalitatiivsed suunised investeringute ja energiameetmete kohta, mis on kooskõlas reformisuunistes esitatud kriteeriumidega, kuid on samas jätkuvalt kooskõlas ka stabiilsuse ja kasvu pakti raames praegu kehtivate õigusaktide tingimustega. See võimaldaks komisjonil jälgida eelarvesoovituste põhjal eelarvetulemusi, alustades euroala liikmesriikide 2024. aasta eelarvekavadest, mida komisjon hindab sügisel.

Liikmesriike kutsutakse üles määrama oma stabiilsus- ja lähenemisprogrammides kindlaks, kuidas eelarvekavadega tagatakse keskpikas perspektiivis eelarvepuudujäägi kontrollväärtuse (3 % SKPst) järgimine ning võla usutav ja pidev vähendamine või selle hoidmine usaldusväärset tasemel. Liikmesriike kutsutakse üles kehtestama 2023. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammides eelarve-eesmärgid, mis vastavad komisjoni reformisuunistes esitatud eelarve kohandamise kriteeriumidele. Täpsemalt kutsutakse märkimisväärsete või mõõdukate valitsemissektori võlaprobleemidega liikmesriike üles kehtestama eelarve-eesmärgid, mis tagavad keskpikas perspektiivis võla usutava ja pideva vähendamise või selle hoidmise usaldusväärset tasemel. ⁽⁹⁾ Lisaks kutsutakse kõiki liikmesriike üles seadma eelarve-eesmärgid, millega tagatakse, et eelarvepuudujääk ei ületa 3 % SKPst või et see viiakse stabiilsus- või lähenemisprogrammiga hõlmatud ajavahemiku jooksul alla 3 % SKPst, ning usaldusväärset tagama, et eelarvepuudujääk püsib muutumatu poliitika korral keskpikas perspektiivis alla 3 % SKPst. Liikmesriike kutsutakse üles ka kajastama stabiilsus- ja lähenemisprogrammides kavandatavaid energiatoetusmeetmeid, sealhulgas nende mõju eelarvele, nende järkjärgulist lõpetamist ja energiahindade muutuste aluseks olevaid eeldusi. Samuti peaksid liikmesriigid käsitlema stabiilsus- ja lähenemisprogrammides seda, kuidas nende reformi- ja investeerimiskavad, sealhulgas

⁽⁸⁾ Vt [Stabiilsuse ja kasvu pakti käsiraamatu](#) 2019. aasta väljaande tekstikast 1.6, lk 16, ja Euroopa Komisjoni 13. jaanuari 2015. aasta teatis „[Stabiilsuse ja kasvu pakti kehtivate nõuete pindlikum kasutamine](#)“, COM(2015) 12 final.

⁽⁹⁾ Nagu on märgitud majanduse juhtimise raamistiku reformi suuniseid käsitleva komisjoni teatise tekstikastis 1 (vt joonealune märkus 1), teeb komisjon ettepaneku, et liikmesriikide liigitamisel nende võlaprobleemide alusel kasutatakse komisjoni võla jätkusuutlikkuse analüüsi raamistikku.

taaste- ja vastupidavuskavades esitatud kavad, aitavad kooskõlas komisjoni reformisuunistes esitatud kriteeriumidega kaasa eelarve jätkusuutlikkusele ning kestlikule ja kaasavale majanduskasvule.

Komisjon on valmis esitama 2024. aastaks riigipõhised eelarvesoovitused, mis on kooskõlas liikmesriikide oma eesmärkidega, tingimusel et need eesmärgid tagavad keskpikas perspektiivis valitsemissektori võla suhte vähendamise või selle hoidmise usaldusväärsel tasemel ning eelarvepuudujäägi, mis jääb alla kontrollväärtuse 3 %. Kooskõlas keskpika perioodi lähenemisviisiga ja rõhuasetuse viimisega riikide isevastutusele on komisjon valmis tuginema riigipõhistes eelarvesoovitustes liikmesriikide stabiilsus- ja lähenemisprogrammides sätestatud eelarve-eesmärkidele. Seepärast kutsutakse liikmesriike üles tagama, et nende stabiilsus- ja lähenemisprogrammides seatud eelarve-eesmärgid on kooskõlas komisjoni reformisuunistes esitatud kriteeriumidega. Kui liikmesriigi eelarve-eesmärgid ei ole piisavalt ambitsioonikad, esitab komisjon riigipõhise eelarvesoovituse, mis on kooskõlas reformisuunistes esitatud kriteeriumidega, kuid on samas jätkuvalt kooskõlas ka stabiilsuse ja kasvu pakti raames praegu kehtivate õigusaktide tingimustega. Riigipõhiste soovituste kvantitatiivse nõude puhul keskendutakse praegu 2024. aastale.

Komisjoni ettepanekud 2024. aasta riigipõhiste eelarvesoovituste kohta kvantifitseeritakse ja diferentseeritakse vastavalt liikmesriikide valitsemissektori võlaprobleemidele. See juhib tähelepanu asjaolule, et märkimisväärsete või mõõdukate valitsemissektori võlaprobleemidega liikmesriigid peaksid hakkama valitsemissektori võlga usutavalt ja pidevalt vähendama. Täpsemalt soovitatakse (komisjoni võla jätkusuutlikkuse analüüsi põhjal) märkimisväärsete või mõõdukate valitsemissektori võlaprobleemidega liikmesriikidel seada eelarve-eesmärgid, mis tagavad keskpikas perspektiivis võla usutava ja pideva vähendamise või selle hoidmise usaldusväärsel tasemel, olles samas jätkuvalt kooskõlas stabiilsuse ja kasvu pakti raames kehtivate õigusaktidega. Väikeste valitsemissektori võlaprobleemidega liikmesriikidel soovitatakse hoida või viia oma eelarvepuudujääk stabiilsus- või lähenemisprogrammiga hõlmatud ajavahemikul alla 3 % SKPst ning tagada, et eelarvepuudujääk püsib muutumatu poliitika korral keskpikas perspektiivis alla 3 % SKPst.

Riigipõhised eelarvesoovitused sõnastatakse esmaste netokulude põhjal, nagu on kavandatud komisjoni reformisuunistes. ⁽¹⁰⁾ Üleminek sellele näitajale tähendab rõhuasetuse nihkumist võrreldes ajaga, mil kohaldata üldist vabastusklauslit ja eelarvejärelevalve keskendus riiklikult rahastatavatele esmastele *jooksvatele* kuludele ja riiklikult rahastatavate investeeringute säilitamisele.

Arvestades avaliku sektori investeeringute esmatähtsat rolli, pöörab komisjoni neile oma eelarvesoovitustes jätkuvalt suurt tähelepanu. Kõik liikmesriigid peaksid jätkama riiklikult rahastatavaid investeeringuid ning tagama taaste- ja vastupidavusraha ning muude ELi vahendite tõhusa kasutamise, eelkõige seoses rohe- ja digipöördega ning vastupidavuseesmärkidega. Tuleks tagada avaliku sektori investeeringute kõrge kvaliteet,

⁽¹⁰⁾ Esmased netokulud on määratletud kui riiklikult rahastatavad kulud, millest on maha arvatud kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed ning intressikulud ja tsüklilise töötuse kulud.

sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahadust rahastatavate investeeringute põhjaliku rakendamise kaudu. Eelarvepoliitika peaks toetama kaksiküleminekut, et saavutada kestlik ja kaasav majanduskasv. Märkimisväärsete või mõõdukate valitsemissektori võlaprobleemidega liikmesriikide eelarve kohandamine ei tohiks pärssida investeeringuid, vaid pigem tuleks kohandamiseks piirata riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu võrreldes keskpika perioodi potentsiaalse SKP kasvuga. Liikmesriigid peaksid arvesse võtma ka taaste- ja vastupidavusrahadu tagastamatu rahalise toetuse ajutist laadi. Komisjon võtab investeeringute säilitamise vajadust arvesse, kui ta jälgib eelarvesoovituste põhjal eelarvetulemusi.

2024. aasta riigipõhistes soovitustes antakse ka suuniseid energiameetmete eelarvekulude kohta. Kui energia hulgihinnad jäävad stabiilseks ja madalamad energiakulud kanduvad üle jaehindadesse, nagu praegu ette nähtud, tuleks valitsuse energiatoetusmeetmed 2024. aastal järk-järgult lõpetada ning sellest tulenev kulusääst peaks aitama vähendada valitsemissektori eelarvepuudujääki. Kui energiahinnad taas tõusevad ja toetust ei ole võimalik täielikult lõpetada, peaksid sihipärased meetmed kaitsma üksnes haavatavaid kodumajapidamisi ja ettevõtteid, samas kui laiemaid meetmeid, näiteks sellisid, nagu rakendati 2022. aastal, tuleks vältida. Selline samm vähendaks eelarvekulusid, stimuleeriks energiasäästu ja võimaldaks majandusel piiratud aja jooksul järk-järgult ja kestlikult kohaneda.

Komisjon kutsub nõukogu üles seda lähenemisviisi heaks kiitma.

6. Ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse järjepidev rakendamine

2022. aasta kevadel kohustus komisjon hindama, kas on asjakohane teha ettepanek algatada 2023. aasta kevadel ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused, võttes eelkõige arvesse nõukogu poolt 12. juulil 2022 liikmesriikidele esitatud riigipõhiste eelarvesoovituste täitmist. Komisjon jälgib pidevalt liikmesriikide majandus- ja eelarveseisundit, tuletades meelde ka oma arvamusi euroala liikmesriikide eelarvekavade kohta, milles ta kutsus üles võtma riikliku eelarvemenetluse raames meetmeid, et tagada 2023. aasta eelarve kooskõla nõukogu poolt 12. juulil 2022 vastu võetud riigipõhiste soovitustega. Kevadise järelevalvevooru raames hindab komisjon puudujäägi- ja võlakriteeriumi täitmist kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 126 lõikega 3. Võttes arvesse, et makromajanduslikud ja eelarveväljavaated on praegu endiselt väga ebakindlad, leiab komisjon, et sel kevadel ei tohiks teha otsust selle kohta, kas kohaldada liikmesriikide suhtes ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust. Samal ajal teeb komisjon nõukogule ettepaneku, et kehtivate õigusnormide kohased ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused algatataks 2024. aasta kevadel 2023. aasta andmete põhjal. Liikmesriigid peaksid seda arvesse võtma 2023. aasta eelarve täitmisel ning sel kevadel stabiilsus- ja lähenemisprogrammide ning sel sügisel 2024. aasta eelarvekavade koostamisel.

7. Järgmised sammud

Käesolevas teatises esitatakse 2024. aastaks esialgsed eelarvepoliitika suunised, mida vajaduse korral ajakohastatakse 2023. aasta mais Euroopa poolaasta kevadpaketi raames. Ajakohastatud suunised kajastavad jätkuvalt maailmamajanduse olukorda, iga

liikmesriigi konkreetset olukorda, edusamme aruteludel majanduse juhtimise käimasoleva läbivaatamise üle ja poliitilisi mõttevahetusi nõukogus. Majandus- ja eelarveväljavaadete arengut jälgitakse tähelepanelikult ja võetakse nõuetekohaselt arvesse. Liikmesriike kutsutakse üles võtma neid suuniseid arvesse oma stabiilsus- ja lähenemisprogrammides.

Liide

A. 2023. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammides esitatavad täiendavad tabelid

Lisaks prognoositavatele eelarveandmetele, mida nõutakse stabiilsus- ja lähenemisprogrammi perioodi kohta, tuleks esitada vastavad prognoosid ka jooksva aasta kohta koos 2020.–2022. aasta tulemustega (kooskõlas ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teadete tabelitega). Tabelid tuleks esitada komisjonile soovitavalt spetsiaalse veebirakenduse kaudu.

Tabel taaste- ja vastupidavusrahastu mõju kohta programmi prognoosidele – TOETUSED

Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest saadav tulu (% SKPst)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Tuluprognosis sisalduvad taaste- ja vastupidavusrahastu toetused							
Taaste- ja vastupidavusrahastu toetuste väljamaksed ELilt							
Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest rahastatavad kulud (% SKPst)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Hüvitatud töötajatele D.1							
Vahetarbimine P.2							
Sotsiaalmaksud D.62+D.632							
Intressikulu D.41							
Makstavad subsidiumid D.3							
Jooksvad siirded D.7							
JOOKSVAD KULUD KOKKU							
Kapitali kogumahutus põhivarasse P.51g							
Kapitalisiirded D.9							
KAPITALIKULUD KOKKU							
Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest rahastatavad muud kulud (% SKPst) ¹							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Maksutulu vähenemine							
Muud tulused mõjutavad kulud							
Finantstehingud							

Tabel taaste- ja vastupidavusrahastu mõju kohta programmi prognoosidele – LAENUD

Programmi prognoosis arvesse võetud taaste- ja vastupidavusrahastu laenude rahavoog (% SKPst)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Taaste- ja vastupidavusrahastu laenude väljamaksed ELilt							
Taaste- ja vastupidavusrahastu laenude tagasimaksed ELile							
Taaste- ja vastupidavusrahastu laenudest rahastatavad kulud (% SKPst)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Hüvitatud töötajatele D.1							
Vahetarbimine P.2							
Sotsiaalmaksud D.62+D.632							
Intressikulu D.41							
Makstavad subsidiumid D.3							
Jooksvad siirded D.7							
JOOKSVAD KULUD KOKKU							
Kapitali kogumahutus põhivarasse P.51g							
Kapitalisiirded D.9							
KAPITALIKULUD KOKKU							
Taaste- ja vastupidavusrahastu laenudest rahastatavad muud kulud (% SKPst) ¹							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Maksutulu vähenemine							
Muud tulused mõjutavad kulud							
Finantstehingud							

Märkused: andmete esitamine paksus kirjas muutujate kohta on kohustuslik, andmete esitamine muude muutujate kohta on vabatahtlik.

B. 2023. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammides esitatav lisateave

Liikmesriike kutsutakse üles esitama teavet järgmise kohta: i) Ukraina põgenikega seotud aastased eelarvekulud, mis on esitatud ESA peamis(t)e kategooria(te)na, mis on otseselt mõjutatud; ning ii) aastas vastu võetud põgenike arv. Need eelarvekulud peaksid piirduma nende kuludega, mis on otseselt seotud Ukraina põgenike enneolematu sissevooluga ja on selle vahetu tagajärg. Sellise teabe esitamine võimaldaks komisjonil võtta neid eelarvekulusid arvesse 2023. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammide ning 2022. aasta riigipõhiste soovituste rakendamisel tehtud edusammude hindamisel.